

Зустрічаються в листах Т. Шевченка крилаті вислови, образи з літератури та мистецтва різних епох, а також біблійні. Цитуються також рядки з творів інших поетів – Данте, Міцкевича, Рилєєва, Пушкіна та ін.

Аналізуючи листи Т. Шевченка, можна помітити, що вони як у жанровому, так і в стилістичному відношенні неоднорідні. І це зрозуміло, адже на відміну від інших жанрів художньої літератури, листування веде пряму розмову про людину з людиною.

Література

1. Шевченко Тарас. Твори: [у 5 т.] – К., 1979. – Т.5.

ПОНЯТТЯ-СИМВОЛИ У ТВОРЧОСТІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

Войчук Н. Г., старший викладач кафедри укр. та рос. мов

Відомо, що у свідомості кожного народу живуть певні поняття-символи, що відображають своєрідне розуміння зв'язку речей і подій. Ця система понять-символів входила в Шевченкове поетичне бачення і багато в чому позначалася на словесно-образній структурі його творів.

Так, в українських народних піснях символом людської сили виступає дуб, символом природи – вітер, море, символом дівочої краси – калина, символом волі – птах, символом ласки і подружньої вірності – голуб, горлиця, символом плинності людської долі – річка, символом самотності, безпритульності – зозуля, символом дівочої волі – вінок, символом чоловічої волі – орел, сокіл, символом щасливого кохання дівчини з парубком – єднання зорі й місяця, символом нещастя, смерті – ворон, крук, сич, сова, пугач, символом плинності життя – барвінок. Крім того, певні слова можуть символізувати не тільки особу, предмет, подію, процес, а й їх прихід: поява дівчини – *зіронька зійшла*, повернення милого – *сокіл прилетів* тощо.

У народній пісні динамічна природа пісенного образу виявляється як в окремому слові, так і в синтаксичних конструкціях, що формують пісенні строфи з найрізноманітнішими видами паралелізму. Паралелізм у народній пісні переважає: *Червона калінонька вище тину стояла, // Много дива видала: // Куди нелюб їхав – трава гнила, // Куди милий їхав – дерево кудряве* (Народна пісня).

Фольклорний паралелізм переростає у порівняння: *Бо моя врода, як Дунай-вода, // Бо моє личко, так як яблучко, сама й молода* (Народна пісня).

Т. Г. Шевченко, використовуючи народні слова-символи, порівняно рідко вдається до паралелізмів. Найчастіше вони виступають у його ранніх творах:

Тече вода в синє море, // Та не витікає; // Шука козак свою долю, // А долі немає («Думка»).

Слова-символи представлені у складі порівнянь: *Старий батько коло неї, // Як дуб, похилився* («Невольник»); *Було, вночі // Сидить [Оксаночка] під тинном, мов зозуля, // Та кукає* («Ми вкупочці колись росли...»); *І військо, як море, // З знаменами, з бунчугами // З Лугу виступало* («У неділеньку у святую »); *А сивий гетьман, мов сова, // Ченцеві зазирає в вічі* («Чернець»); *Як*

той **явір** над водою, // Степан похилився («Невольник»).

Майстерність поета нагадує хліборобську працю: з паралелізмів і сталих порівнянь він видобуває слова-символи, добре знаючи, що символічність у них підтримується зв'язком із фольклорною образністю, і ставить їх у новий семантичний контекст. Так з'являються нові, суто авторські образи, переважно метафори. Ось як, наприклад, використовується слово *вітер* – символ стихійної сили: *Надувся вітер; // Як повіє – // Нема нічого: скрізь біліє...* («Катерина»); *Сердитий вітер завива* («Причинна»); *Розбивши вітер чорні хмари, // Ліг біля моря одпочить* («Причинна»). Вражають динамізмом метафори із словоморелюк символом волі: *А думка край світа на хмарі гуля. // Орлом сизокрилим літає, ширяє, // Аж небо блакитне широкими б'є* («Перебендя»); *Бандуристе, орле сизий! // Добре тобі, брате: // Маєш крила, маєш силу, // Є коли літати* («Н. Маркевичу»).

Можна відзначити й не випадкову появу слів-символів у формі орудного відмінка в ролі непрямих порівнянь: *А ти, пречистая, святая, // Ти, сестро Феба молодая!.. // Із казарми нечистої // Чистою, святою // Пташечкою вилетіла* («Муза») – символ свободи, незалежності від обставин; *Дивися, чорная змія // По снігу лізе... // Утечу, // У ірій знову полечу, // Бо я зозулею вже стала...* («Марина») – символ безрідності, безпритульності, самоти.

Як в українській вишивці символічно поєдналися червоний і чорний кольори, так у поезії Великого Кобзаря України переплелися любов і ненависть, ніжність і гнів, замилювання і прокляття. Для всіх цих людських пристрастей є свої символи, які вросли в товщу прадавніх, ще дохристиянських вірувань, і які тісно пов'язують поета з його народом.

Т.Г.ШЕВЧЕНКО – БОРЕЦЬ ЗА СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ

Гаврашенко Б.М., Фісунова К. В., студенти 5 курсу агрономічного факультету

Науковий керівник – Гриньова Я.Г., канд. пед. наук, доцент кафедри історичних і соціально-політичних дисциплін

Тарас Шевченко був і залишався вірним народові, ніколи не розривав з ним зв'язку і в кінці життя з гордістю писав: "... я по плоті і духу син і рідний брат нашого безталанного народу". Природа дуже щедро обдарувала юнака – в нього було два покликання: художника і поета. Почав він творчий шлях як художник, здобув визнання вже в молоді роки, а в кінці життя йому було надано звання академіка. Проте переважало в ньому друге, основне й головне покликання – поета, мало сказати – новатора, а поета особливої, незвичайної сили думки, глибини почуття, могутньої революційної пристрасті.

Творчість Т.Г. Шевченка відкрила новий, вищий етап у розвитку української культури. Нею був стверджений критичний реалізм в українській літературі, започаткований її революційно-демократичний напрям[1].